

tuje aj v našej republike, vzhľadom na dôsledky predimenzovanej industrializácie v minulých desaťročiach.

Monografia obsahuje veľa metodických podnetov a konkrétnych príkladov, aplikovateľných i v našich podmienkach aj v súčasnej situácii. Príspevky sú vhodne ilustrované (graficky, fotografiami a tabuľkami) a doplnené aj odkazmi na najdôležitejšie literárne pramene. Kniha môže byť praktickou pomôckou pre vysokoškolských pedagógov a vedeckých pracovníkov, zameraných na praktickú aplikáciu vedeckých výskumov orientovaných na ochranu krajiny a životného prostredia.

Eva Kalivodová

Sídlná zeleň

J. Supuka a kol.: **Ekologické princípy tvorby a ochrany zelene.**

VEDA, vydavateľstvo SAV, Bratislava 1991, 307 s., 47 tabuliek, 106 obrazov a 36 farebných fotografií.

Publikáciu *Ekologické princípy tvorby a ochrany zelene* spracoval autorský kolektív zložený prevažne z vedeckých pracovníkov Ústavu dendrobiológie SAV - Arborétum Mlyňany pod vedením doc. Ing. J. Supuku, CSc. Nadväzuje na publikácie Supuka, J. - Vreštiak, P.: *Základy tvorby parkových lesov*, Supuka, J.: *Normatívy zelene a oceňovanie stromov v sídliskách*, Hrubík, P. - Juhásová, G.: *Choroby a škodcovia cudzokrajných drevín na Slovensku* a Hrubík, P.: *Živočíšni škodcovia mestskej zelene*, pričom zhrňuje najnovšie poznatky z tejto problematiky za posledných desať rokov.

Dielo je rozdelené do deviatich častí, bohato dokumentovaných obrázkami, grafmi a tabuľkami. Každý tematický celok dopĺňa rozsiahla literatúra.

Demografický vývoj vo svete aj u nás smeruje k neustálemu zvyšovaniu hustoty obyvateľstva v sídlach nad 5 tisíc obyvateľov. Ochrana poľnohospodárskeho pôdneho fondu a iné obmedzujúce činitele nedovoľujú okolo miest vytvoriť „zelený prstenec“, preto sa musí venovať zvýšená pozornosť ochrane existujúcej zelene, ale hlavne jej tvorbe v sídlach.

Treba súhlasiť s autormi, že pozitívne vplyvy prírodného a vidieckeho prostredia smerom k mestskému prostrediu sú tým menšie, čím väčšia je rozloha sídla a vyšší stupeň ľudskej aktivity v ňom. V intenciách tejto základnej myšlienky sa tu analyzujú:

- urbanisticko-priestorové a sociologické aspekty
- najdôležitejšie zložky úrbánneho prostredia (pôda a klíma) vo vzťahu k vegetácii
- vhodnosť použitia drevín vzhľadom na rozsah devastáčnych vplyvov v sídlach
- funkčná účinnosť zelene
- škodlivé činitele zelene.

Urbanisticko-priestorové a sociálne aspekty zohrávajú významnú úlohu, pričom treba mať na zreteli vertikálnu urbanizáciu, hustotu obyvateľstva, zmenu štruktúry plôch a zastúpenie urbanizačných prvkov oproti prírodným. Každý konceptnej tvorbe zelene by mal predchádzať demografický rozbor a sociologický prieskum, z ktorých by vyplynuli kritériá pre normotvorbu. Na tieto informácie, na historický vývoj sídla a jeho štruktúru nadväzuje plošno-priestorová makro-, mezo a mikroštruktúra zelene.

Limitujúcimi faktormi pre existenciu vegetácie v sídlach sú stav pôdy a ovzdušia. Preto sa v práci venuje pozornosť aj ekologickým kritériám pre tvorbu zelene, degradačným faktorom a asanácii úrbánnych pôd. Keďže klímu sídli charakterizuje i imisné zaťaženie, uvádzajú sa cesty k jej melioračnej úprave.

Pri stanovení kritérií tvorby sídelnej zelene je nevyhnutné poznanie narušenia dynamiky a procesov fotosyntézy a metabolizmu.

Väčšina pozitívnych vplyvov zelene závisí od biomasy drevín, konkrétne od veľkosti listovej plochy. Údaje dopĺňa poradie drevín s vysokou, strednou a nízkou tvorbou listovej biomasy.

Funkčná účinnosť zelene v sídlach vyjadruje „mieru skvalitnenia sledovaného javu, eliminácie stresového faktora, zlepšenie prvkov životného prostredia“. Táto definícia je nadväzujúca obsahu kapitoly, v ktorej sú údaje o hygienicko-očisťujúcej funkcii (absorbcia a kumulácia sýry, chlór a fluóru) a o hlukoizolačnej funkcii zelene. Celú problematiku tvorby zelene v sídlach uzatvára kapitola, ktorá obsahuje dôležité údaje o škodlivých činiteľoch nebezpečných z hľadiska zachovania jej kvality a funkčnej účinnosti.

Osobitnú pozornosť si zasluhuje kapitola „Vegetačná štruktúra sídelnej zelene a možnosti využitia potenciálnej prirodzenej vegetácie“. „Podľa princípov potenciálnej prirodzenej vegetácie“ hovoria autori, „možno bezpečne voliť druhovú skladbu autochtónnych drevín a navrhovať ekologicky stabilnejšie, ekonomicky menej náročné a k prirodzenej flóre sa približujúce spektrum sadovnícky riešeného diela. Prirodzené zloženie drevín umožňuje lepšie prepojenie urbanizovaného priestoru, priemyselných útvarov a sídelnej zelene s okolitou krajinou“.

Týmto edičným činom pribudla hodnotná vedecko-odborná publikácia, v ktorej autori komplexne spracovali zložitú problematiku tvorby zelene v urbanizovanej krajine. Ich cieľom bolo zahrnúť výsledky dosiahnuté pri riešení aktuálnych otázok sídelnej zelene, ktoré by slúžili sadovníkom, krajinárom, urbanistom, ochrancom prírody, plánovačom a projektantom vo vedeckovýskumnej práci, ale aj učiteľom a žiakom stredných i vysokých škôl.

Dagmar Slávková

J. Mikoláš: **State programme of environmental protection in its second year**

The Federal Government approved in April 1991 the State Programme of Environmental Protection that should realize the goals of the state ecological policy. The Programme formulates programmes and projects that will be supported by the state, creates conditions for effective environmental protection and optimizes the use of financial resources from federal and republic budget as well as financial means received from abroad.

The State Programme is divided into 7 main programmes, further into subprogrammes and projects with clearly defined goals and given time schedules. There are about four hundred concrete problems and projects placed into the State Programme.

Experience gained in the year 1991 and the priorities and criteria for project proposals and solutions in the year 1992 are given in the article.

L. Miklós: **Project on solution of the problems of environment.**

The solution of scientific-technical projects in the Slovak Committee for Environment follows from the Principles of ecological policy of SR and from the Programme of care of environment in SR. The projects of environment are in the years 1991 and 1992 financed from the budget of SR and also from the Federal Committee for the Environment and they were chosen by systems approach and collective evaluation of experts. The author gives evaluation of 6 groups of projects (from 400 ones) proposed for solution. This process is aimed at the solution of technical projects and not at operative solution of technological and other problems. The main goal of it is to get the most special bases and knowledge for operative solutions of the problems in the future.

Objective requirements for solution of the issues of the environment in CSFR, as well as required means for proposed projects exceeds existing finances. The choice of the projects is therefore very difficult.

R. Mídrák: **Science and research at the Faculty of Ecology of the Technical University in Zvolen**

In 1991 was established the independent Faculty of ecology by the Technical University in Zvolen. It is aimed at research and education in the field of general ecology, landscape ecology and natural environment. That leads into protection and formation of nature and landscape. Emphasis is put on the study of damaging of particular components of the human environment and on the possibilities of their improvement. Education and research programme of the Faculty will be equivalent, polythematic with a balanced share of disciplines of natural science, technical-technological sphere and sociology. The programme of the Faculty enables its connection to the programme of Ecological academy, that is a basic scientific-education programme of the Slovak Committee for the Environment. The faculty is formed by six chairs, the author presents their scientific-re-